

Applied Linguistics
Приложна лингвистика

„РАЗБИРАМЕ“ ЛИ ЕЗИКА? ЗАЩО ТРЯБВА ДА ЧЛЕНУВАМЕ?

Мариана Георгиева

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ – БАН

Резюме. Владееенето на нормата не е претенция, а е основополагаща комуникативна интенция на езиковата личност. Способността ни да се изразяваме и да ни разбират; да разбираме другите, когато се изразяват, е функция от владееенето на езика и неговите норми и доказателство за това. Културата на езиковото ни съзнание означава владееене естествено на книжовните норми. Определеността е граматически феномен, който изисква дълбок и категоричен анализ, който да се превърне в методика на езиковото съзнание. Науката за езика тук в най-голяма степен трябва да даде отговора на въпроса „защо?“. Отговорите на въпросите „какво?“ и „как?“ се членува, не са достатъчни на езиковата личност.

Ключови думи: езикова личност; комуникативна интенция; методика на езиковото съзнание

Съотношението езиково съзнание – езикова личност – езикова култура е определящо за комуникативния паспорт на гражданина. Комуникативната компетентност всъщност е коефициент за национална идентичност и влог в националната сигурност и държавността едновременно. Затова проблемите на езиковата култура не са самостоятелни и някак си пренебрежими проблеми от гледна точка на цивилизационния код на обществото ни. Не е случаен фактът, че сред приоритетите на европейската политика е наука и интелигентен растеж и учене през целия живот. В основата на всичко, може да се каже, е езиковата култура, разбираана като равнище на езикова грамотност, с която технологично сме в състояние да придобиваме нови знания и да градим умения. Това обаче е възможно, ако разбираме, когато четем. Езиковото ни съзнание се формира на основата на знанията ни за системата и структурата на езика. Тези знания подпомагат мисленето ни, с помощта на което ние усвояваме езика. Заради тази естествена взаимовръзка не могат да се пренебрегват книжовните норми, които всъщност са принципи във функционирането на езиковите единици като част от системно-структурно единство. Владееенето на нормата не е претенция, а е основополагаща комуникативна интенция на езиковата личност. Способността ни да се изразяваме и да ни разбират; да разбираме другите, когато

се изразяват – говоримо или писмено, е функция от владеенето на езика и неговите норми и доказателство за това. Претенцията да „преодолеем“ някак си нормата, която може би някак си пречатства донякъде езиковия контакт, е основна грешка и сериозна причина за проблеми в езиковата култура и функционалната ни социална грамотност.

Образованието се провежда с помощта на езика. Затова езиковата култура предопределя качеството на образованието най-напред и преди всичко. Правилното езиково съзнание, т.е. усвоените езикови норми не са лукс или излишество, а осигурена способност да се образуваме, да придобиваме знания и да постигаме умения. Този фин контакт с книжовните норми и граматиката като тяхно естествено приложно поле, да кажем, не е заради самоцелно старание или внимание към езика, а е заради грижата ни да изградим правила да мислим, умения да обличаме мислите си в езикова форма и да се изразяваме, за да ни разберат. И обратно.

Трябва да се признае, че изследванията, посветени на категорията определено на имената, отчитат нейната сложност и все още непреодоляната проблематичност в изясняване на спецификата. Този факт е достатъчен, за да се приеме, че проблемът с членуването на имената (в най-голяма степен при имената от м.р., ед. ч.) е следствие от проблематичността в характеристиката на езиковата категория. По този въпрос не може да се прави компромис с дублетност или пък честотност на употребите. Това е проблем на структурата на мисълта като модел на комуникативната единица. Няма как да посягаме на основна единица от езиковата структура, защото това би било недопустимо посегателство върху езиковото мислене и езиковото съзнание съответно.

Културата на езиковото ни съзнание означава владееене естествено на книжовните норми, без това да е усилие, когато четем или пишем, когато говорим или слушаме. Сигурно не е проблем да изговорим или напишем *място* или *место*, но не е така, ако говорим, пише(м) или четем *Премиера на кинофестивала в Берлин*. Дали *премиерът* е на кинофестивала в Берлин, или има *премиера* на определена творба на кинофестивала в Берлин? Разбирането е невъзможно, ако езиковото съзнание не владее категорията определено на имената и правилата за членуването им съобразно нея и в двата случая – на създаване на съобщението и на възприемането му (както устно, така и писмено). Една норма и провален комуникативен код в случай на нейното престъпване – това показва този пример.

Структурата на мисленето ни е субект – предикат – обект, или някой прави нещо. Тази структура се обслужва от езикови форми. Принципите на съществуване и употреба на езиковите форми осигуряват мисленето. В случая владеенето на правилата за членуване на имената, след като сме наясно със същността на категорията определено, която ги разполага в

структурата на мисленето ни, означава възможност да се изразяваме така, че да ни разбират, и да се изразяват така, че да разбираме. Не е незначително това положение – важно е и да разбираме това, което изразяват.

Културата да се изразяваме в съответствие с езиковите норми, представя езиковата личност в нейното социално развитие. Това е част от условието да имаме социална проекция, да сме обществено реализирани и осигурени.

Публичната риторика за знанието и умението да членуваме имената, когато говорим и пишем, и да разбираме членуването на имената, когато четем и слушаме, не само че е необходима, но е и с особен принос да се намери верният път за постигане на необратима грамотност. Тя създава образователна социална акустика, която да стимулира самодисциплина на езиковото съзнание да мисли с норми и в норми, които осигуряват езика. Публичната риторика сама трябва да е образец за нормативно езиково съзнание, да образова сама по себе си редом с учебниците и училището. Когато публичната риторика е своеобразен комуникативен самоучител, представително колективно езиково съзнание, с други думи да я наречем, тогава езиковата личност на гражданина ще е миниатюра на национална идентичност, национално достойнство, национална сигурност и суверенитет. Грижата за езиковото ни съзнание е национална доктрина. Езикът е феномен, но той има своята непрестанна експликация – езиковото съзнание на езиковата личност с езикова култура и съответна грамотност, функционална, разбира се.

Почти всяка година провеждането на държавните зрелостни изпити по български език и литература се съпровожда с пропуски в изпитните тестове в членуването на имена. В минали години грешка в членуване е допусната в условието на една от тестовите задачи. Грешка в членуване в отговор Б) на Седма задача от изпитния тест през 2018 г. принуди Министерството на образованието и науката да анулира задачата от държавния зрелостен изпит по български език и литература **(В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?)**

- А) Гласуваните поправки в новия закон ще засегнат пряко въздушния и сухопътен транспорт в страната.*
- Б) Убедително написаното мотивационно писмо на младия и амбициозен кандидат впечатли комисия.*
- В) Още утре г-н Каменов, адвокат на братовчедка ми, ще те потърси, за да подготвиш необходимите документи.*
- Г) По Искърско дефиле, което е с дължина около 100 км, са разположени множество интересни обекти.*

Трябва да сме отговорни да признаем, че кооперативността на езиковедите със социолозите не е пътят за постигане на функционалната ези-

кова грамотност в обществото ни. Книжовната норма не е „обществен договор“, когато се отнася до системно-структурни отношения в езика, каквито са субектно-обектните взаимоотношения в предикативната единица – изречението. Седма задача в държавните зрелостни изпити по български език и литература прояви същината на проблема с членуването, и то при съществително име от ж.р. Т.е. проблемът не е единствено при имената от м. р., както обичайно го представяме. Явно е, че със „сговор“ помежду си няма да го решим. Това не е граматическа механика, а територия на разбирането. Езикът е по-силен от нашите уговорки и от търсенето на компромис по пътя на социологическата извадка, какъвто опит правят част от лингвистите ни.

В случая обаче е важно и още нещо – грешката е при употребата на нечленуваното същ. име от ж. р., ед. ч. *комисия*. Този факт е показателен, защото проявява незнание за категорията определеност по принцип, а не както обикновено се съсредоточаваме да се противим на вариантите при членуване на имената от м.р., ед.ч. с пълен член или с кратък член. Т.е. езиковата ни култура е проблематична при употребата на членувани и нечленувани форми на имената въобще, а не само и не единствено при употребата на пълния член или пък на краткия член за имената от м.р., ед.ч. Следва да се направи извод, че категорията определеност на имената е сложна някак си за разбиране и усвояване, което създава проблеми при писане и също така при говорене. В конкретния случай неправилното писане смущава разбирането, а това обърква и пречи на справянето със задачата и нейното условие.

Във връзка с тази допусната грешка тогава доц. д-р Борислав Георгиев от Нов български университет смята, че нечленуваното име в синтактичната позиция на допълнение издава автора си като „човек, който мисли на чешки или на руски“; „авторът на задачата издава, че по-скоро има мислене на руски и чешки език, отколкото на български...; самото изречение образува контекст; изречението обрисова много точен момент“⁽¹⁾.

Проф. д-р Светла Коева в качеството си на директор на Института за български език при БАН изрази позиция, че „изречението създава предпоставки за семантично лоша интерпретация и *неразбиране* (курсивът е мой – М. Г.)“⁽²⁾.

В подкрепа на тезата за необходимост от модерен изследователски подход по отношение на категорията определеност при имената и специално проблемите на членуването (преди всичко на имената от м.р., ед.ч.) е позицията на Ваня Зидарова в труда ѝ „Семантика и прагматика на детерминацията в български език“: „Появата на определени и неопределени форми при имената е една от най-важните структурни промени в българския език. Морфологичната традиция установява именна категория,

традиционно наричана определеност/неопределеност, чието наименование не е особено сполучливо. ...Учудващ, но безспорен факт е, че до днес усилията на учените не са довели до единодушно разбиране за същността и функционирането на категорията. ... За трудностите при описанието на категорията допринася и обстоятелството, че учените прилагат доста разнородни подходи, ползват различен терминологичен апарат, акцентират върху различни страни на определеността и неопределеността. ... Своя отговор чакат такива фундаментални въпроси като: ... структура и семантично съдържание на категорията; ... наличие или липса на формално изразен неопределителен член; необходимост от съществуване на две членни форми за мъжки род, езиково ниво, на което се реализира категорията...“ (Zidarova, 2017: 2).

Ив. Куцаров пише, че това е „една от екзотичните прояви на съвременния български език, доколкото не е присъща на нито един от останалите славянски езици“, която „присъства в най-изучените европейски езици“; некатегоричен морфеман статут и механизъм на членуването; „неточно“ наименование (съгласно Балан „положение“) (Kutsarov, 2007: 447 – 451).

Според Р. Ницолова това е „много сложна граматическа категория, която има семантично-прагматичен характер“, а „значението на артиклите е един от най-трудните въпроси в езикознанието“, като употребата се обяснява със синтактичната позиция (Nitsolova, 2008: 78 – 81). Следва да се обърне внимание и на свързването на членуването с теорията за актуалното членение на изречението, което застъпва Св. Иванчев в средата на миналия век (Ivanchev, 1957).

Т.е. членуването на имената от м. р., ед.ч. проявява на практика функционалността на граматическа категория, чиято същност се разполага във философията на езика да материализира човешката мисъл, а пък формата на тази граматическа категория е своеобразен „синкретизъм“, в който се наслагват преходи от синтетизъм към аналитизъм и обратно. Този тежък граматически феномен естествено изисква дълбок и категоричен анализ, който да се превърне в методика на езиковото съзнание. Науката за езика тук в най-голяма степен трябва да даде отговора на въпроса „защо?“. Отговорите на въпросите „какво?“ и „как?“ се членува, не са достатъчни на езиковата личност за нейната култура при тези случаи на употреба. Всички знаем правилата на граматиката за това и се греша. Безспорно отсъства методологията, а това означава, че има недостатъчност на анализа на природата, на същността на категорията определеност.

Може и по друг начин да се изведе това предизвикателство. Категорията няма коректно наименование. Категорията е специфична за българския език (а видно и във!) – няма славянски езикови аналози, но има европейски. „Много сложна“, както по-горе е отбелязано, пише Р. Ницолова.

И понеже често все се греша в употребата ѝ за имена от м.р., ед. ч., да я отхвърлим, искат много от нас. И се търси обосноваване в повсеместната и честа грешка. Само че социологията не е модератор на науката. Ако ще се придържаме към модератор, то всепризнатият модератор е философията, по дефиниция. Социологията е само статистика в случая с „мъките“ на употребата на пълен и кратък член при имената от м.р., ед.ч. в българския език. Затова не е възможно отхвърлянето на употребата на пълен член. Би било „силова“ механика, която няма да направи езика „пригоден“ или „пригодим“. Обратно – нас ще ни направи в невидима, но някаква степен „непригодни“ и „непригодими“. И тук социологията би следвало да „бие камбаната“ за науката за езика.

Функционалността на употребата на членуването е синтактична. Детерминацията „се проектира ... и върху значението на цялото изречение“ (Nitsolova, 2000: 85). Ницолова последователно отбелязва синтактичните позиции на употреба на пълен член в ед.ч., м.р.: „когато името е подлог в изречението“, „когато името е приложение към подлога“, „когато името е **предикатно** име“ (удебеляването е мое!), „когато името е обособено определение или приложение към подлога или сказуемното определение, както и определение към обособеното приложение към подлога или сказуемното определение“, „когато името е вметнато определение или приложение към подлога или сказуемното определение“, „когато името е присъединена част на изречението – определение или приложение към подлога или сказуемното определение“, „когато прилагателното име, местоимението или причастието е първото определение на подлога“; „може да се членува и **всяко** (удебеляването е мое!) от определенията на подлога или предикатното име“ (Nitsolova, 2008:81).

Подлогът по право е носителят на пълен член. Подлогът е главна, синтактически независима част на изречението, с която се изразява вършиателят на глаголното действие или лицето на глаголното състояние, когато сказуемното означава състояние, а не действие. Оттук се налага безспорно изводът, че категорията в същността си се разполага по отношение на предицирането. Приписването на признак на лицето, което се изразява с подлога, чрез действието на глагола, с който се изразява сказуемното, е своеобразна конкретизация; отделеност от множеството субекти и релации в тяхната всевъзможност. Предикацията като субектно-предикатно отношение приписва признак, което е специфициране, определяне, т.е. определеност. Действието или състоянието, които се съдържат в семантиката на глагола, с който се изразява сказуемното, квалифицират лицето. Затова членуването е маркерът на екстраполацията на признака от действието към съответното лице, а не към лице по принцип. Неслучайно демонстративът в старобългарски език е, така да се каже, посредничил в

това отношение между действието и лицето. Показателното местоимение е указвало избора на лицето за конкретния „реципиент“ на признаковостта от актуалността на действието или състоянието на предиката (глагол – сказуемо). Демонстративът е маркирал „кохезията“ лице – предикат до определеност, която всъщност е смисълът на изреченската структура. Изречението *Ученикът чете* е със смисъл, който се свежда до това, че този ученик *чете*, а не просто някой или един ученик, просто ученик, не на пример друг – човек, лекар, мъж, жена и пр., *чете*; т.е. не просто един, а само, точно един и никой от възможните други все ученици, от останалите, които също са например ученици, *чете*. Това е ученик, който чете, а не пише или говори, да речем. Демонстративът в старобългарски език изглежда има обяснение за задпоставеността си. Анафоричността може да се приеме като израз на деликатност и солидарност ведно спрямо името и неговото право да е първо позиционирано. Така се улеснява рецепцията на адресата за смисъла на изреченската структура и за коректното съответствие на мисълта. От друга страна, контактното разположение и спрямо глагола – сказуемо благоприятства кохезионната функционалност на демонстратива. Налице е експликат – посредник не на отношението, а на приписването на признака, на квалификацията в резултат на отношението. Иначе отношението се изразява във и със съгласуването по род и число на сказуемото с подлога. Доказателството се носи от парадокса в дефинирането на главна, зависима част, каквото е сказуемото, но главна, независима част, каквото е подлогът. Лицето тоест е независимо. Действието или състоянието всъщност са следствие на негова воля, активност, потенция, които го квалифицират, специфицират, определят, категоризират. С други думи, демонстративът в старобългарски, днес определителният член е маркер за лявата глаголна интенция, което си е валенция на глаголната лексема, и на семантичната валенция на името едновременно. Резултатът е признакът, приписан на лицето (името) като ефект от действието (контакта). Доказателство за това представя причастието – деятелно (четящ, чел), страдателно (четен). Нека да не подминаваме наименованието – при-част(ие), не (*приглаголие), защото „неличните глаголни форми означават номинализиран признак на предмет, свързан с глаголното действие“, пише Р. Ницолова (Nitsolova, 2008: 429). Не може да се отхвърли наличието на имплантирана екстраполяция, каквато е философията на определителния член. Да не се съгласим с такъв анализ, означава да отказваме природата на причастията например: *Четящият ученик*; *Челият ученик*.

Освен това тук се прибавя позиционната особеност на присъствието (наличието) на определителния член при поредица от самостоятелно лексикално изразени определения на лицето – винаги на първо позиционирано

ното, защото първо позиционираното е концентриран признак, синтезиран, наслаган и насложен признак. Дефиницията на нееднородните определения пояснява, че всяко дистантно разположено спрямо определяемото определение се отнася към комплекса от определяемо и предхождащото или предхождащите ги до него определения, т.е. всяко или всички разположени между него и определяемото други определения: **Образованият** младеж спечели приза; **Възнитаният образован** младеж спечели приза; **Красивият възникан образован** младеж спечели приза. С други думи, всяко следващо в обратна на определяемото посока определение е градация на признаци, признак в признака (спирала по вертикала), така да се каже, прецизиране на квалификация, чийто връх по право се маркира граматически с членната морфема. Контрапунктът – потвърждение е еднородността, при която всеки признак е в равностоеен, пряк контакт с определяемото и позиционирането не го препятства. При еднородните определения се реализират множество семантични валенции на определяемото и няма признак в признака. Тази множественост, изградена образно казано на принципа на ветрилото и синтактичната равностойност, разбираана и проявявана като лексико-(семантико)-граматична връзка, неутрализира маркера за определеност – членната морфема, въпреки че може всяко от еднородните определения да бъде членувано, но това е по-скоро стилистичноекспресивен ефект, защото на дълбинносемантично равнище смисълът е обслужен: *Нова, полезна, скъпа книга е на витрината отсреща.*

Опитите или намеренията да се отхвърли определителният член, и то пълният, са обречени. Няма как да се разруши валентната природа на семантиката. Не е възможно да се руши тази част от субектно-предикатната структура като матрица на мисленето и формула на изречението. Не може да се отнема каквото и да е от предикацията като философска формула на комуникацията, защото това означава, че рушим комуникативната единица, а оттук до отричането на езика е само крачка, образно казано. Сигурно е, че грешките при употребата на определителния, пълен и кратък член при имената от м.р., ед.ч. са причина за нещо повече от проблемите на езиковата култура – за функционалната ни грамотност; за културата на говорене и разбиране например.

Определителният член е експликатът на предикатността. Предикатност се нарича признакът на лице вследствие на предикативността като отношение между него и предиката. Отношението може да бъде и между предикат и лице.

Пълният определителен член маркира първото предикатно лице – подлога, независимата главна част на изречението, с която предикатът – зависимата главна част, се съгласува по род и число благодарение на лявата, обратна интенция (валенция) на глагола. Що се отнася до именната част в съставното именно сказуемо, за което по дефиниция се знае, че

семантиката на предикатния признак е точно в името, докато глаголът е носител на категориалните граматични значения (време, залог, наклонение и пр.), то пълната членна морфема, ако е налице, защото е вариативна тази употреба, е заради първото глаголно лице – субекта, на който се приписва признакът, който се определя чрез предикативното отношение и предикативната връзка в изречението. Трябва да се обърне внимание на вариативността на наличие – отсъствие на членна морфема: *Момчилов е директорът; Момчилов е директор; Ти си директор* и т.н. Явно е, че смисълът е с различни нюанси и има различна комуникативна перспектива, има разлика в информативната себестойност. В първия вариант смисълът е, че Момчилов, а не някой друг е директорът; във втория и третия – че Момчилов е директор, а не например зам.-директор или управител; ти си директор, а не помощник-директор или нещо друго, да речем. Всичко това обаче препраща към модус, когниция; към контекст или към различни компоненти на комуникативната ситуация, което потвърждава ролята на синтаксиса – хипер-, хипо-, пара-, все едно. Т.е. употребата на членната морфема не е въпрос на морфологичната характеристика на имената и на тяхното морфологично разполагане, поведение. При това е налице и вариативност – като хипотеза – в един и същи случай.

От посоченото по-горе може да се направи извод, че субектът на глаголното действие или състояние, първото глаголно лице, което реализира лявата интенция на глаголната лексема, може да не се членува и тогава изречението има аксиоматичен смисъл, по принцип. Ако се членува обаче, при имената от м.р., ед.ч. членната морфема е с пълната си форма, понеже формите за м.р. са две.

Кратката форма за членуване, когато името е от м.р., се употребява, когато името не е първото глаголно лице, а е второто глаголно лице, дясната интенция на семантиката на глагола. Това е обектът на предикатното действие, който завършва комуникативната себестойност на предикатната семантика: *Той чете – Той чете роман – Той чете романа; Момчето играе – Момчето играе с топка – Момчето играе с топката.*

При имената от женски и среден род членната морфема е една-единствена съответно за рода и няма диференциация на употребата. Във всички случаи обаче има разлика в смисъла при употребена членна морфема и при неупотребена членна морфема: *Той чете книга и Той чете книгата.* (Тук само обръщаме внимание на примера от седма задача на тазгодишния държавен зрелостен изпит по български език и литература със смущаващата предвид на изреченския смисъл нечленувана форма на 'Комисия', което въпреки всякакви защитни тези не издържа и задачата бе анулирана в крайна сметка. При това името е от ж.р. и морфологическият канон не бе нарушен, но смисълът, синтаксисът бе взривен, така да се каже.)

Ние твърдим, че определителният член е експликат на синтактична категория, която се изразява в приписване на признака на предиката на субект, който може да бъде първо глаголно лице – подлог, и второ глаголно лице – допълнение. Тъй като предикатът – сказуемо, има аргументи (групата на сказуемото), то имената, с които те се изразяват, също могат да имат определителен член.

В случаите, когато името е от м.р., ед.ч., предвид на вариантите на членната морфема – пълна и кратка форма, пълната форма се използва за име, с което се изразява субектът на предиката и неговите аргументи (групата на подлога). Имената в групата на подлога могат и да не се членуват, ако смисълът е аксиоматичен.

Когато името от м.р., ед.ч. е елемент от структурата на предиката (именна част в съставен предикат), то това име също се членува с пълна форма, защото признакът от неговата семантика, се приписва на субекта на предиката.

Когато името от м.р. е в групата на сказуемото, но не е име в сказуемото, то се членува с кратка форма. При имената от ж.р. и ср. р., както и при мн.ч. на имената няма вариативност, защото членната морфема за всеки от тези случаи е една-единствена.

Според нас тази синтактична категория естествено се нарича предикатност. Предикатност се нарича признакът на субект, който може да е първо глаголно лице, второ глаголно лице или аргумент от групата на субекта или групата на предиката, съответно на подлога или на сказуемото. Този признак е следствие на предикативността като отношение между него и предиката. Отношението може да бъде и между предикат и лице.

Този признак се приписва при изграждането на субектно-предикатното отношение като съдържание на предикативността – основен признак пък на изречението. Нейните значения са първо и второ предикатно лице (подлог и сказуемо) и аргументите (група на подлога и група на сказуемото).

Нулевият член е изреченски инвариант с афористичен смисъл.

Неопределителният член не може да бъде граматическо значение на категорията предикатност, защото нейният прототип е признаковост, вид определеност.

Семантиката на категорията е признак и той не може да отсъства при никакви условия и в никакъв случай. Негацията е несъвместима. Употребите на един са изреченска част, а не неопределителен член³⁾.

БЛАГОДАРНОСТИ. Разработването на настоящата статия стана възможно благодарение на финансиран от ФНИ проект КП 06 ОПР 05/4.

БЕЛЕЖКИ

1. Вж. Часът на Милен Цветков, Нова телевизия, 23.05.2018.; БТВ, Сутрешен блок, 23.05.2018.
 2. БНТ, Късните новини, 23.05.2018 г.
 3. В тази работа се предлага когнитивен анализ на категорията `определеност`, който привежда нормата за членуване на имената в съответствие със структурата на мисълта и евристичната стойност на езика. Според нас тази категория е част от лингвокреативността и затова има ключово място в разбирането като функция на четенето и писането – все характеристики на качеството на обучението по български език и литература и на функционалната грамотност като образователна потенция.
- Отбелязваме, че когнитивният прочит на определеността не отрича представянето ѝ в учебниците по морфология. Науката обаче също се развива и в лингвистиката се прилагат интердисциплинарни методи на изследване.

ЛИТЕРАТУРА

- Зидарова, В. (2017). *Семантика и прагматика на детерминацията в български език*. Автореферат. с. 2.
- Иванчев, Св. (1957). Наблюдения върху употребата на члена в българския език (Във връзка с една непопулярна у нас синтактична теория). *Български език*. №6. с. 499 – 524.
- Куцаров, И. (2007). *Теоретична граматика на българския език. Морфология*. Пловдив: Паисий Хилендарски. с. 447 – 451.
- Ницолова, Р. (2008). *Българска граматика. Морфология*. София: Св. Климент Охридски. с. 81; 78 – 81; 85; 429.

REFERENCES

- Zidarova, V. (2017). *Semantika i pragmatika na determinatsiata v balgarski ezik*. Avtoreferat. s.2.
- Ivanchev, S. (1957). Nablyudeniya varhu upotrebatata na chlena v balgarskia ezik (Vav vrazka s edan nepopulyarna u nas sintaktichna teoria). *Balgarski ezik*, 6. s. 499 – 524.)
- Kutsarov, I. (2007). *Teoretichna gramatika na balgarskya ezik. Morphologya*. Plovdiv: Paisii Hilendarski”. s. 447 – 451.
- Nitsolova, R. (2008). *Balgarska gramatika. Morphologya*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski. s.81; 78 – 81; 85; 429.

DO WE “UNDERSTAND” THE LANGUAGE? WHY SHOULD WE USE A DETERMINER?

Abstract. Knowledge of the norm is not a claim, but a fundamental communicative intention of the linguistic personality. Our ability to express ourselves and to be understood, to understand others as they express themselves is a function of language proficiency and its norms and stays as a proof of this. The culture of our linguistic consciousness means mastering literary norms. Definitiveness is a grammatical phenomenon that requires a profound and categorical analysis which to become a methodology of linguistic consciousness. The science of language should here most of all answer the question “why?” Answers to the questions “what” and “how” we are using noun determiner are not sufficient for the linguistic personality.

Keywords: linguistic personality; communicative intention; methodology of linguistic consciousness

✉ **Prof. Mariana Georgieva, DSc.**

<https://orcid.org/0000-0002-8683-9565>

Institute for Bulgarian Language

Bulgarian Academy of Sciences

Sofia, Bulgaria

E-mail: m.georgieva@ibl.bas.bg; mv.georgieva7@gmail.com